

4. Черенков А. М. Слідова картина незаконного збагачення та декларування недостовірної інформації. *Прикарпатський юридичний вісник*. № 4 (25), том 3, 2018. С. 133–137.

Федорюк Людмила Василівна,
доцент кафедри економічної безпеки
та приватного права
Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА МОЖЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ

Умови кризи роблять систему державного страхування вразливою до корупції. З одного боку, значні фінансові ресурси, спрямовані на відновлення та підтримку, приваблюють корупціонерів. З іншого боку, ослаблення контрольних механізмів у період кризи створює додаткові можливості для зловживань.

На початку 2024 року введено в дію Закон "Про страхування" (Закон № 1909-IX), який було прийнято ще у листопаді 2021 року на заміну Закону України «Про страхування» 1996 року. Новий закон суттєво відрізняється від попередника обсягом та змістом, акцентуючи увагу на забезпеченні платоспроможності, прозорості та доброчесності страховиків по відношенню до клієнтів (споживачів). Закон передбачає низку класів страхування, серед яких страхування різного роду майна та активів (повітряних суден, водних суден, наземних транспортних засобів, іншого майна), страхування відповідальності (внаслідок використання наземного транспортного засобу, повітряних, водних суден, іншої відповідальності), страхування кредитів, гарантій, інших фінансових ризиків, страхування життя, здоров'я тощо [1].

Всі такі об'єкти страхування можуть бути застраховані в Україні. Однак ризики, від яких такі об'єкти страхуються, та випадки, на які таке страхування не поширюватиметься, будуть різними.

Наразі в Україні певного поширення набуває страхування життя та здоров'я, яке передбачає і такі страхові випадки, як отримання травм чи загибель внаслідок збройного конфлікту, ведення бойових дій, використання чи застосування бойової техніки, обстрілів тощо.

У квітні 2024 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову, в якій визначив поняття воєнних та політичних ризиків [2].

Відтак, ринок страхування воєнних та політичних ризиків дійсно розвивається, хоч і в суттєво повільнішому темпі, ніж цього потребують реалії сьогодення. Поступова розробка і напрацювання механізмів ефективного страхування (і перестрахування) воєнних та

політичних ризиків дозволить бізнесу та інвесторам почуватись впевненіше, і зокрема, звільнити кошти, які наразі резервуються під надзвичайні події, для подальшого розвитку своєї діяльності або для здійснення капіталовкладень. Це сприятиме розвитку та відновленню економіки України та її інфраструктури[3].

Основними особливостями корупційних загроз у державному страхуванні в умовах економічної кризи є:

1. Спрямування великих обсягів державних коштів на систему страхування під час кризи створює додаткові можливості для махінацій, таких як завищення збитків, фальсифікація документів та відмивання коштів.

2. Слабкі контрольні механізми в умовах кризи ускладнюють виявлення та припинення корупційних дій у системі державного страхування.

3. Спрощення процедур та зниження вимог до прозорості, зумовлені необхідністю швидкого реагування, можуть призвести до прийняття необґрунтованих рішень і, як наслідок, до корупційних ризиків.

4. У період нестабільності відсутність чітких критеріїв та стандартів оцінки збитків робить цей процес вразливим для впливу суб'єктивних факторів та корупційних схем.

Корупція в системі державного страхування є одним з ключових факторів, що перешкоджають відновленню після кризи і створюють умови для подальшого загострення соціальних проблем.

Таким чином, можна виділити особливі проблеми, які виникають при взаємодії корупції та державного страхування в кризові періоди.

1. Зменшення розміру виплат, тобто корупційні схеми призводять до того, що кошти, призначені для виплат постраждалим, розкрадаються або витрачаються неефективно. Це відбувається через підкуп посадових осіб, підробку документів та інші незаконні дії, що в підсумку призводить до зменшення обсягів виплат і погіршення становища постраждалих.

2. Відтермінування виплат – кризові ситуації створюють сприятливий ґрунт для корупційних схем, які, у свою чергу, затягують процес виплат, поглиблюючи негативні наслідки кризи.

3. Руїнування довіри до державних інституцій, іншими словами, поширення корупції в державних структурах призводить до системної втрати довіри населення, підриваючи таким чином ефективність державних програм та загалом послаблюючи державу.

Підсумовуючи вищезазначене, наведемо декілька пропозиції щодо реформування системи державного страхування для зменшення корупційних ризиків.

1. Повна відкритість інформації про страхові виплати, включаючи критерії оцінки збитків і імена отримувачів, стануть ефективним інструментом у боротьбі з корупцією в системі державного страхування.

2. Перехід на електронний документообіг не лише підвищить ефективність роботи страхових компаній, а й забезпечить повну прозорість усіх процесів, мінімізує ризики виникнення помилок і корупційних дій, а також підвищить довіру клієнтів.

3. Створення незалежних органів контролю, які будуть проводити регулярні аудити страхових компаній, будуть ключовим кроком до забезпечення прозорості та чесної конкуренції на страховому ринку.

4. Активна участь громадських організацій та ЗМІ у моніторингу використання страхових коштів не лише посилить відповідальність всіх учасників процесу, а й сприятиме підвищенню довіри громадян до системи державного страхування та забезпечить ефективний громадський контроль.

5. Співпраця з міжнародними організаціями дозволить не тільки перейняти кращі світові практики боротьби з корупцією, а й отримати необхідну фінансову підтримку для їх впровадження в Україні.

Тому, ефективність реформ у сфері державного страхування вимагає комплексного підходу, що передбачає не лише політичну волю та системні зміни, а й активну участь громадськості, залучення незалежних експертів та міжнародну співпрацю. Лише за таких умов можна створити прозору та ефективну систему державного страхування, яка забезпечить захист інтересів громадян та підвищить довіру до державних інституцій.

Таким чином, корупція в системі державного страхування – це серйозна проблема, яка негативно впливає на економіку країни та добробут громадян. Для боротьби з нею необхідний комплексний підхід, що включає як зміни в законодавстві, так і підвищення прозорості та відповідальності всіх учасників процесу.

Список використаних джерел

1. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 р .№ 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення 21.11.2024)

2. Про затвердження переліку воєнних та політичних ризиків та умов і порядку страхування (перестраховування) воєнних та політичних ризиків під час здійснення видів діяльності експортно-кредитного агентства: постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2024 р. № 388 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/388-2024-%d0%bf#text> (дата звернення 21.11.2024)

3. Як війна змінила підхід до страхування воєнних ризиків. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/08/28/718563/> (дата звернення 21.11.2024)

Фодчук Анатолій Богданович,

начальник Управління запобігання корупції
Міністерства внутрішніх справ України,
доктор філософії у галузі Право

Олексієнко Юлія Валеріївна,

головний спеціаліст відділу управління
корупційними ризиками та методичного
забезпечення Управління запобігання
корупції Міністерства внутрішніх справ
України

ПЕРЕВІРКА НА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОРГАНАХ ПРАВОПОРЯДКУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

У даній статті висвітлюються питання, пов'язані з перевіркою на доброчесність публічних службовців: досвід окремих країн, нормативне врегулювання в українському законодавстві, перспективи та ризики запровадження такої перевірки в Україні, зокрема для працівників органів правопорядку.

Стаття може бути корисна для науковців та практиків, у тому числі працівників уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб.

Тема запровадження стандартів доброчесності для публічних службовців та прирівняних до них осіб є однією з актуальних, вона підтримується громадянським суспільством та пропонується міжнародними партнерами, зокрема, в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Що ж на сьогодні для України є доброчесність на публічній службі: примарне майбутнє чи неминучий, логічний і очікуваний етап розвитку цивілізованої країни?